

όμενοι εις τὰ τοῦ στρατεύματος ὁ Διάδοχος καὶ οἱ Βασιλόπαιδες. 2) Νὰ διορίξη ὁ Βασιλεὺς ὡς ὑπουργοὺς τῶν Στρατιωτικῶν ὑπουργείων ἀνώτερους ἐν ἐνεργείᾳ ἢ διαθεσιμότητι ἀξιωματικούς. 3) Ἡ θρησκεία μας νὰ ὑψωθῇ εἰς τὸν ἐμπρέποντα ἱερὸν προορισμόν της. 4) Ἡ διοίκησις τῆς χώρας νὰ καταστῇ λυσιτελής διὰ τὸν πρακτικὸν βίον καὶ τὰς στρατιωτικὰς ἀνάγκας τῆς χώρας. Ἐπὶ πλέον ἡ διακήρυξις ἐτόνιζε τὴν ἀφοσίωσίν της πρὸς τὸ καθεστῶς καὶ τὸ πρόσωπο τοῦ Βασιλέως, ὡς ἐπίσης ὅτι «οὐδὲ τὴν ἀλλαγὴν κυβερνήσεως προτίθεται».

Ἡ ὁρθότης καὶ ἡ λογικότης τῶν διὰ τοῦ ὑπομνήματος γενομένων διαπιστώσεων, ὅπως καὶ ἡ μετριοπάθεια τῶν προβληθειῶν ἀξιώσεων, τέλος δὲ ἡ σαφὴς ἔλλειψις κάθε ἐπιδιώξεως ἱκανοποιήσεως προσωπικῶν φιλοδοξιῶν ἢ συμφερόντων βρῆκανε μεγάλη ἀπτήχηση. Ὁ λαὸς πῆρε εὐμενέστατη θέσιν ἀπέναντι τοῦ Κινήματος καὶ ἐν συλλαλητηρίῳ ἐξεδήλωσε τὴν πρὸς αὐτὸ συμπάθειάν του, τασσόμενος ἀλληλέγγυος καὶ ἀπαιτῶν τὴν ἐναρξίν περιόδου ἐθνικῆς παρασκευῆς καὶ πολιτικῆς ἀναδημιουργίας.

Καὶ ὁ μὲν Βασιλεὺς Γεώργιος ὁ Α΄, μὲ τὸ ὀξύτατο πολιτικὸ αἰσθητήριο πού τὸν διέκρινε, ἀντελήφθη εὐθὺς ἀμέσως ποία ἦταν καὶ Ἐκείνου ἡ θέσις ἐναντι τοῦ πραξικοπήματος καὶ ποῖον τὸ πρακτικόν, καὶ χωρὶς νὰ διστάσῃ οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον ἐχορήγησε ἀμνηστίαν στοὺς ἐπαναστάτες καὶ ἔκανε δεκτὰ τὰ αἰτήματά τους. Ἄλλ' ὁ Πρωθυπουργὸς Δ. Ράλλης, μένεα πνέων διότι ἡ κατάστασις εἶχε διαφύγει τῶν χειρῶν του, ὑπέβαλε τὴν παραίτησίν του ὑποδεικνύοντας συγχρόνως ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ κληθῇ ὁ Ζορμπᾶς νὰ σχηματίσῃ κυβέρνησιν. Ὁ Βασιλεὺς ὅμως, φρονῶν — καὶ δικαίως — ὅτι εἶχε ἤδη φθάσει εἰς τὸ ἀνώτατον ὄριον τῶν δυνατῶν ὑποχωρήσεων, ἠγνόησε τὴν ὑπόδειξιν τοῦ Ράλλη καὶ ἀνέθεσε τὴν προεδρίαν τῆς κυβερνήσεως στὸν Κυριακὸ Μαυρομιχάλη.

Ὡστόσο, ὁ τελευταῖος αὐτὸς καὶ οἱ ὑπουργοὶ του κατὰ πλάσμα μόνον κυβερνοῦσαν τὴν χώρα, γιατί οὐσιαστικά, ὅλη τὴν ἐξουσία τὴν εἶχε συγκεντρώσει στὰ χεῖρα του ὁ Στρατιωτικὸς Σύνδεσμος. Ἄλλ' ἕνας τέτοιος διχασμὸς δὲν εἶνε ἐπ' ὠφελεία τῆς διοικήσεως, ἰδιαίτερα μάλιστα σ' ἐποχὲς ἀναδημιουργίας σὰν αὐτὴ πού ἐπαγγέλθηκε στὸν ἑλληνικὸ λαὸ ὁ Στρατιωτικὸς Σύνδεσμος. Ἔτσι, λοι-

πόν, ἡ κυβέρνησις Μαυρομιχάλη μοιραία διαβρώθηκε. Λίγο καιρὸ ὅμως πρὶν πέσει, εἶχε ἔρθει στὰς Ἀθήνας ὁ Ἐλευθ. Βενιζέλος, πού ἔχαιρε ἤδη κάποιας φήμης στὴν πρωτεύουσα, γιὰ τὸν ρόλο πού εἶχε παίξει στοὺς τελευταίους ἀγῶνες τῆς κοπτικῆς ἀνεξαρτησίας. Ὁ Στρατιωτικὸς Σύνδεσμος τοῦ πρόσφερε τὴν ἀρχηγία, ἀλλ' ἐκεῖνος ἀρνήθηκε. Ἡ γνώμη τοῦ ἦταν πὼς ἔπρεπε νὰ διαλυθῇ ἡ Βουλὴ καὶ νὰ προκηυχθῶν ἐλογυγὲς Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς. Ἡ ἀποψη αὐτή, παρ' ὅλον ὅτι εἶχε πολλοὺς ἀντίθετους, ἐπικράτησε τελικὰ καὶ ὁ Μαυρομιχάλης παραιτήθηκε. Ὁ Βασιλεὺς ἀνέθεσε τότε τὸν σχηματισμὸν κυβερνήσεως στὸν Στέφανο Δραγούμη, ὁ ὁποῖος δέχθηκε καὶ ὠρκίσθηκε τὴν 18ῃ Ἰανουαρίου 1910. Ἐπὶ τῆς κυβερνήσεως αὐτῆς ἡ ἀναδιοργάνωσις τῆς διοικήσεως καὶ τοῦ στρατεύματος προωθηθήκανε σημαντικά. Ὁ Διάδοχος καὶ οἱ Βασιλόπαιδες ἀνακληθήκανε στὸν στρατὸ καὶ ἀνετέθη σὲ γαλλικὴ Ἀποστολή, ὑπὸ τὸν στρατηγὸ Ἐϋντοῦ, ἡ ὁργάνωσις καὶ ἐκπαίδευσις τοῦ στρατοῦ.

Ἔτσι μπήκανε τὰ θεμέλια τῆς ἀναδιοργανώσεως καὶ ἀναδημιουργίας τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους, πού τόσο εὐδόκιμα συνέχισε ὁ Ἐλευθ. Βενιζέλος, ὥστε ὄχι μόνον νὰ καταστοῦν δυνατοὶ ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποβοῦν ἔξοχα νικηφόροι γιὰ τὸ Ἔθνος μας οἱ Βαλκανικοὶ Πόλεμοι τοῦ 1912—13.

Αὐτὴ εἶνε ἐν συντομίᾳ ἡ ἱστορία τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ Γουδί, τὰ αἰτία της, οἱ ἡμέρες της καὶ ἡ ἐπίδρασις στὴν κατοπινὴ ἐξέλιξιν τῶν γεγονότων. Καὶ ἂν θέλαμε, τελειώνοντας, νὰ περικλείσωμε σὲ μιὰ φράσιν τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν σημασία της μέσα στὴν νεώτερη παγκόσμια ἱστορία, θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε πὼς καμμιά ἄλλη ἐπανάστασις δὲν ἦτανε τόσο εἰρηνική, κανένα ἀνατρεπτικὸ κίνημα δὲν ὑπῆρξε τόσο δημοφιλὲς καί, τέλος, κανένα πραξικόπημα δὲν ἀπέδωσε τόσο θετικὰ πλοῦσιους καρπούς ὅσο αὐτό, τὸ ἑλληνικὸ στὶς ἀρχὲς τοῦ αἰῶνος μας.

ΛΕΩΝ. Ι. ΠΛΑΠΟΥΤΙΔΗΣ

Αὐτό, μάλιστα. Αὐτὸ εἶνε ἕνα γνήσιο ἀθηναϊκὸ καλοκαίρι. Ὁ Ἀπόλλωνας κάθισε σ' ἕνα διάσελο τοῦ μελισσοτρόφου Ὑμηττοῦ καὶ τοξεύει.

Ἡ φαρέτρα του στὸ πλάι, ἡ ἀκένωτη φαρέτρα του μὲ τὶς ἀσημένιες σαΐττες. Τὰ θεϊκὰ βέλη τρέχουν φλογόφωρα μέσα στὸν πυρωμένον ἀέρα τῆς Ἀττικῆς, σφυρίζουν σὰν χελιδόνια μὲ φλόγι-νες φτεροῦγες. Πετοῦν παντοῦ, ὄρμουν ἀπὸ παντοῦ καὶ μεταδίδουν τὴν οὐράνια πυρκαϊά.

Ὁ ἀέρας τρίζει καὶ τρέμει, τὸ ξανθὸ χῶμα λιβανίζει ζεστοὺς ἀχνούς, πῆλινο θεμιατήρι πρὸς τὸν Θεὸ μὲ τοὺς χρυσοὺς βοστρύχους καὶ τὰ γλαυκὰ μάτια.

Ὁ οὐρανὸς λυώνει, λυώνει γαλάζιο, ρευστὸ κρύσταλλο μέσα στὴ λεκάνη τοῦ Σαρωνικοῦ. Καὶ ὅλα, πέτρες δέντρα, ζωντανὰ καὶ ἀνθρωποὶ, ἐξαυλῶνονται κάτω ἀπὸ τὸ σκληρὸ μαστίγωμα τοῦ φωτός. Κάθε τι τ' ὕλικό, ὅλο τὸ μέρος τοῦ γήινου, λαμπαδιάζει, καίγεται καὶ ἐξατμίζεται. Κάθε ὑπαρξὴ ἐξαγνίζεται ἀπὸ τὸ λίπος τοῦ περισσοῦ, χάνει τὴ βαρύτητα, τὸ ἄχθος τοῦ ἑαυτοῦ της. Μέσα ἀπὸ ὅλα τὰ ὑλικά πράγματα ἀναπηδᾷ ἡ ὄρθια φλόγα τῆς ιδέας των. Τί θαῦμα!

Στέκουμαι μεσημεριάτικα καὶ βλέπω τὶς κολῶνες τοῦ Ὀλυμπίου. Ἐχουν μεταβληθῇ σὲ στήλες ἀπὸ αἴλο φῶς. Καὶ αὐτὸ τὸ φῶς μαρμαίρει σ' ὅλες τὶς ἐπιφάνειες, σπιθίζει καὶ ρέει ξανθὸ μέσα στοὺς ἐπίχρυσους αἴλακες.

Ἄλλὰ ὑπάρχουν τάχα ὅλα αὐτά; Μὲ τὴν πυκνότητά τους οἱ τεράστιοι σπόνδυλοι, μὲ τὸ βάρος τους οἱ μαρμαρένιες ἄκανθες, μὲ τὸ μέγεθός τους τὰ πλαγιασμένα κιονόκρανα; Ἡ μήπως πρόκειται περὶ παραισθήσεως;

Ἐδῶ εἶνε ἡ «στήλη πυρός», πού ἔβγαине τὴ νύχτα μέσα ἀπὸ τὰ σκοτάδια τῆς σκληρῆς πορείας τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ὁ λαὸς τὸν ἀκολουθοῦσε νὰ βρῇ τὸ δρόμο τῶν πεπρωμένων του. Ἐδῶ καίνε τόσες στήλες πυρός, πού στραφτοῦν μπροστὰ μας μέρα καὶ νύχτα, ὅλο λευκὸ φῶς, ὅλο ἀσημένιο φῶς, καὶ καλοῦν τὸ λαὸ τῶν πανελληνίων νὰ τὶς ἀκολουθήσῃ στὸ δρόμο τοῦ Ἀπόλλωνα! Ὁ Θεὸς μὲ τοὺς χρυσοὺς βοστρύχους καὶ τὰ γλαυκὰ μάτια κάθισε σ' ἕνα διάσελο τοῦ Ὑμηττοῦ, καὶ τοξεύει τὴν Ἀθήνα τοῦ ὁ ἀργυροδόξαστος. Ἡ κόρδα ἤχει μουσικὰ μέσα στὸ καταμεσήμερο. Πάνω σ' ἕνα γυμνὸ λοφάκι, τέσσερα πεφκάκια περπατοῦνε μέσα στὸν γαλάζιον ὀρίζοντα. Πηγαίνουν ἀράδα-ἀράδα, λίγο σκυφτά, τὸ ἕνα πίσ' ἀπὸ τὸ ἄλλο. Γύρισα νὰ τὰ ἰδῶ καὶ δὲν τὰ βρῆκα. Ὁ ἥλιος ἐξαφάνισε τὰ χοντρά κοκκινωπὰ λέπια τῆς φλόγας. Διαπέρασε τοὺς κορμούς πού στάζουν πηχτὸ ρετσίνι οἱ λαβωμματιῆς τους. Φλόγισε σὰν λαμπάδες τὰ κλωνιά. Ἐκεῖ στὶς ἄκρες μόνον σπιθίζει σὲ πράσινα ἀχτινωτὰ ἢ δεντρίσια τους ψυχῇ. Τὰ δέντρα ἐξαφανίστηκαν. Κάτω ὅμως, κάτω στὸ ξανθὸ χῶμα, ὁ ἥλιος κέντησε ὀλόκληρη τὴν ιδέα τῶν τριῶν δέντρων μὲ γαλάζιον ἴσκιον.

Γυρίστε νὰ δῆτε τὴν Ἀκρόπολη μέσα σ' αὐτὴ τὴ θριαμβευτικὴ ἀποθέωσις τοῦ φωτός. Ὁ Ἀπόλλωνας κατεβαίνει ἐκεῖ τὸ μεσημέρι καὶ περιπατεῖ ἀνόμισσα στοὺς γικρεμισμένους ναοὺς, περιπατεῖ κάθε μεσημέρι. Τότε τὰ μάρμαρα γιορτάζουν σὰν νάκουσαν τὰ δῆματα ἀπὸ τὴν πομπὴ τῶν Παναθηναίων. Οἱ σπασμένες κολῶνες ἀναθάλλουν, ξανανθίζουν τὰ ὑπερούσια λουλούδια τοῦ μάρμαρου πάνω στὰ κιονόκρανα, καὶ ἐκεῖ, στὶς ρημαγμένες μετώπες ἀναγεννᾶται ἡ ἀρμονία τῶν γυμνῶν θεϊκῶν μελῶν. Πάνω στὶς χορταριασμένες πλάκες ἤχουν τὰ ἀρχαῖα δῆματα τῆς ἱερῆς πομπῆς.

Καὶ σύ, μικρούλα Ἀθίς, πού σὲ βλέπω νὰ περνᾷς κάτω ἀπὸ τὰ πᾶμφωτα μάρμαρα, λυγερὴ σὰν μιὰ δροσερόφυλλη βέργα ἀγριλιάς, ἐσὺ μικρούλα Ἀθίς μὲ τὰ γυμνὰ χεῖρα καὶ τὴν κυματιστὴ κόμη! Πόσο, λέω, νὰ σ' ἔχη φιλήσει ὁ Θεὸς τοῦ Ρυθμοῦ, γιὰ νὰ γίνῃ τὸ δέριμα σου χρυσάφι, σὰν μελαχροινὸ μέλι!

Πόσο νὰ σὲ κοίταξε κατάματα, μικρούλα Ἀθίς, γιὰ νὰ ἀνάψουν αὐτὰ τὰ ἀστέρια μέσα στὰ καστανὰ μάτια σου. Καὶ πόσο νὰ ἄκουσαν τὸ τραγοῦδι τοῦ Θεοῦ τὰ λεπτά σου μέλη, γιὰ νὰ κινεῦνται μὲ τόση μουσικὴ ἀδρότητα μέσα στὸ ἀττικὸ τοπίο.

Ἄπολλον ἀποτρόπαιε!

Ἴδου ἐμεῖς οἱ πιστοὶ τοῦ Ρυθμοῦ, γύρω στοὺς αἰώνιους βωμούς σου. Ἄς ἐξορμήσουν τὰ ἅγια βέλη σου, σὰν ἕνα κοπάδι φλογερὰ πετροχελιδόνα. Ἄς ὀρμήσουν τραγουδιστά, νὰ τοξεύουν τὴν ἀμαρτία τοῦ περισσοῦ. Κάνε πάλι τὴ λύρα σου νὰ ἠχῆσῃ ἀρμονικὰ πάνω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα σου.

Ἄς ἀνεμιστοῦν, ἀσημένιες σημαῖες, οἱ μεσημεριάτικες φλόγες σου, ἄς κυματίσουν ὡς τὰ μεσοῦρανα, νὰ κάψουν μέσα στὴν πολιτεία κάθε μόλυσμα καὶ κάθε ἄγος.

Ἴδου, ἐμεῖς οἱ πιστοὶ τοῦ Ρυθμοῦ σου, γύρω στοὺς αἰώνιους βωμούς τῆς ἀγνῆς φωτιάς. Ἴδου ἡ Ἀττικὴ, ἕνα θεμιατήρι ἀπὸ ξανθὸν πηλὸ, πού λιβανίζει πρὸς σὲ ζεστὸ χνῶτο τῆς αἰώνια ἀδάμαστης ψυχῆς της.

Ἄπολλον ἀποτρόπαιε!

ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ

ΤΟ ΚΑΤΙΝΑΚΙ

Στο φερόμαγερ

Κατινάκι τὸ λέγανε μούρ-
ξια ἦτανε ἀπ' τὴν κορφή μέ-
χοι τὰ νύχια. Μοδιστράκι ἀε-
ροδυναμικὸ καὶ καλοκαμωμένο.
Ξανθὰ μαλλιά, κόκκινα χεῖλη καὶ
λιγερὴ κοιμοστασία «Χανούμ-
Μπουρέκ» πὺ λέει ὁ λόγος. Θὰ
μοὺ πῆτε τί σημασία ἔχουν αὐ-
τά. Θὰ σὰς πῶ ἔχουν. Θὰ μοὺ
πῆτε γιατί; Θὰ σὰς πῶ, γιατί
τὸ Κατινάκι ἦταν τὸ σπλάχνο
μου τὸ βάσανό μου. Ἄσχετο
ἂν αὐτὸ δὲν ἔδινε δεκάρα τσακι-
στὴ γιὰ μένα κι' ὅταν μ' ἔβλε-
πε ἄλλαζε πεζοδρόμιο. Ἐγὼ ἔ-
κει! Κι' ὅταν τὴν ἔβλεπα στὸ
δρόμο λαχτάριζε ἡ ψυχὴ μου
κι' ὅταν δὲν τὴν ἔβλεπα ἔλεγα
«Κατινάκι» καὶ κολλάγανε τὰ
χεῖλη μου σὰν νάτρωγα μελο-
μακάρονα. Καὶ πέραγε ὁ και-
ρὸς καὶ σημασία δὲν μούδινε
τὸ μοδιστράκι κι' ἐγὼ ἔλυονα
σὰν κασάτο παγωτὸ ἀπ' τὸν
νταλκά.

— Ἀμάν! Μ' ἔκαψες! τῆς
ἔλεγα κάθε φορὰ κι' ἔβγαζα κά-
τι ἀναστενάγματα πὺ δακρύ-
ζανε κι' οἱ πέτρες μὰ τὸ Κατι-
νάκι πέραγε ἀδιάφορο κι' ἐμέ-
να ἡ καρδιά μάτωνε ἀπ' τὸ με-
σάκι. Μὰ ἐγὼ κεί! Κοντολογίς
τὴν εἶχα «δαγκῶσει τὴ λαμαρί-
να» πῶ λένε καὶ κάθε βράδυ ἔ-
παιρνα τὸ κατόπιν τὸ Κατινάκι.

— Ἀπὸ μπετόν-ἀομὲ εἶνε ἡ
καρδιά σου, ρὲ ἀσπλαχνη! τῆς
ἔλεγα. Μιλιά ἐκείνη. Θ' αὐτο-
κτονήσω μὲ ποντικοφάρμακο!,
συνεπλήρωνα τὸ κοροῖδο τὸ
Κατινάκι καὶ τὴν ἔφερνα μέχρι
τὸ σπίτι κι' ἔφευγα ἀπογοητευ-
μένος καὶ τσιμπημένος περισ-
σότερο ἀπὸ πρίν. Ἀλλὰ μιά
βραδυὰ ἔσπασε ὁ διάολος τὸ
πόδι του τὸ Κατινάκι μούσκα-
σε ἕνα χαμόγελο κι' ἦτανε σὰν
νὰ κατάβρεχε ὁ Θεὸς σερυμπέτι.
Πλησίασα καὶ ἡ καρδιά μου
γτύπαγε σὰν τὴν καμπάνα τῆς
Μητρόπολης. Τὴ σταμάτησά καὶ
τὸ μυαλό μου εἶχε γίνει κουρ-
κούτι.

— Κῶλὲ, τί θέλετε ἀπὸ μέ-
να: μὲ ρώτησε.

Κι' ἐγὼ ἤμουνα ἔτοιμος νὰ
γονατίσω καὶ νὰ τραγουδήσω
τὴ «Γελάχα τὴ Γκιουλαλάου».

— Δὲν μὲ βλέπετε; εἶπα.

— Τί νὰ δῶ;
— Ἐχὼ γίνει σὰν σκουράν-
τζος ἀπ' τὸ μεράκι μου γιὰ σέ-
να!

— Δὲ σφάξανε! μοὺ ἀποκρί-
θηκε.

Δαγκώθηκα...
— Δηλαδή;

— Ἐγὼ εἶμαι κορίτσι ἀπὸ
σπίτι!

— Κι' ἐγὼ ἀπὸ καταφύγιο
εἶμαι;

— Ἄσε τίς ἐξυπνάδες! Πὰς
μὲ καλὸ σκοπὸ;

— Μέχρι στεφάνι! δῆλωσα.
Κι' ἀπόψε μάλιστα!

— Μὴ διάζεσαι! Τί δουλειὰ
κάνεις;

Τόμπολα! Τὸ ζήτημα ἄρχι-
σε νὰ μπερδεύεται. Νὰ πῶ τὸ
ἐπάγγελμά μου; Δὲ σήκωνε.

— Ἐταιρεία Μεταφορῶν!
κοπάνισα μὲ ὕφος.

— Ἐταιρεία Μεταφορῶν;

— Ναί, στὴν κεντρικὴ ἀγο-
ρά. Νταραβέρι καλὸ. Μεροκά-
ματο ἐξασφαλισμένο!

— Δικὴ σου δουλειὰ;

— Καὶ βέβαια!

Γέλασε ἱκανοποιημένη.

— Τόκα! μοὺ λέει.

— Τόκα!

Καὶ πήραμε τὸ δρόμο γιὰ
τὴ σκοτεινὴ δεντροστοιχία...

Χωρίσαμε σὲ μιά ὥρα κοντὰ
στὸ σπίτι τῆς.

— Χάρηκα πολὺ! μοὺ εἶπε.

— Ἄμ, ἐγὼ!

Καὶ τὴν ἄφησα νὰ φύγη κι'
ἐγὼ πῆρα τὸ δρόμο μὲ τὴν καρ-
διὰ πλημμυρισμένη ἀπὸ εὐτυ-
χία καὶ σορόπια.

Τὶς ἐπόμενες ἡμέρες συναν-
τόμαστε μὲ τὸ Κατινάκι στὸ
δρόμο τῆς σκοτεινῆς δεντρο-
στοιχίας καὶ τὸ ρίχναμε στοὺς
ρωμαντικοὺς περιπάτους. Καὶ
κόλλαγε ἡ λεγόμενη κοντὰ μου
σὰν τσιρότο κι' ἐγὼ πούλαγα
πὺ καὶ πὺ «ἀγριάδα» γιὰ νὰ
τῆς πάρω τὸν ἀέρα. Στὸ μῆνα
ἀπάνω τὸ Κατινάκι ἦταν τρελ-
λὸ καὶ παλαβὸ γιὰ μένα κι' ἔ-
να βράδυ τὴν πήρε τὸ παρά-
πονο.

— Δὲ μ' ἀγαπᾶς πιά! μοὺ
εἶπε.

— Σ' ἀγαπάω, ρὲ κοροῖδο!
τὴ βεβαίωσα. Γιατί ἀμφιβάλ-
λεις;

— Γιατί τόσο καιρὸ δὲν εἶ-
πες νὰ πᾶμε βόλτα μ' ἕνα ἀπ'
τ' αὐτοκίνητά σου!

Ἄμάν! κόπηκα στὰ δύο.

— Δὲν γίνεται! τῆς εἶπα.

— Γιατί;

— Γιατί... τᾶχω στὸ γκαράζ.
Μὲ κύτταξε στὰ μάτια λίγο
δύσπιστα καὶ δὲ μίλησε.

«Ἰώφαγε τὸ χᾶπι», σκέφθηκα
κι' ἀπὸ κείνη τὴν ἡμέρα ἄρχι-
σα νὰ συλλογίζομαι πὺς θὰ δι-
καιολογήσω τὴν κατάστασι, ὅ-
ταν ἕνα καινούργιο γεγονός ἐμ-
πλῆ- περισσότερο τὰ πράγμα-
τα. Ἦτανε βράδυ καὶ γυρίζα-

με ἀπὸ τὸν περίπατο. Τὸ Κατι-
νάκι κρεμιότανε ἀπάνω μου σὰν
σταφυλόρογα κι' ἐγὼ εἶχα ὕφος
τριάντα κινηματογραφικῶν ἀστέ-
ρων. ὅταν ἀπάνω στὴν ὥρα θλέ-
πω δυὸ μαντραχαλέους νάρχων-
ται πρὸς τὸ μέρος μας. Διέκρι-
να μιά μαγκούρα κι' ἕνα καβου-
ράκι πολὺ ζόρικο. Δὲν ἔδωσα
σημασία, ἀλλὰ τὴν ἴδια στιγμή
τὸ Κατινάκι ἀναπήδησε:

— Τ' ἀδέλφια μου! ξεφώνη-
σε καὶ κρύφτηκε πίσω μου.

— Θὰ σὰς σφάξω! μούγκρι-
σε ἡ μαγκούρα.

— Θὰ πιῶ αἷμα! οὐρλιασε
τὸ καβουράκι.

Τὸ Κατινάκι ἔτρεμε κι' ἐγὼ
τᾶχα χάσει. Ἐν τῷ μεταξύ ἡ
μαγκούρα εἶχε ὕψωθῆ κατακο-
ρύφως.

— Στάσου! φώναξε τὸ Κα-
τινάκι! Θὰ μὲ πάρη!

— Θὰ τὴν πάρω! βεβαίωσα
κι' ἐγὼ.

Ἡ μαγκούρα κατέβηκε τὸ
καβουράκι μειδίασε.

— Τί θουλειὰ κάνεις, ἐν πρῶ-
τοις! ρώτησαν κι' οἱ δυὸ μαζί.

— Ἐταιρεία Μεταφορῶν ἔ-
χει! πετάχτηκε τὸ Κατινάκι.

Κι' ἐγὼ κούνησα τὸ κεφάλι
συγκαταβατικά.

— Πολὺ καλὰ! εἶπε ἡ μαγ-
γούρα.

— Λαμπρά! συνεπλήρωσε
τὸ καβουράκι.

Κι' ἔπειτα συζητήσαμε περὶ
γάμου, περὶ φιλότιμο, περὶ κα-
θαρὸ κούτελο καὶ τὰ λοιπὰ. Γιὰ
προῖκα οὔτε κουβέντα.

— Καὶ τί παίρνει τὸ κορί-
τσι; τόλμησα νὰ ρωτήσω.

— Φράγκο, ρὲ! εἶπε ἡ μαγ-
γούρα καὶ ξανασηκώθηκε 180
μοῖρες.

— Καλὰ! εἶπα κι' ἐγὼ, καὶ
καλυμάρισα τὰ πράγματα.

Ἦρίσαμε καὶ τὴν ἡμέρα τοῦ

γάμου καὶ χωρίσαμε.

Τὴν ἄλλη μέρα ἤμουνα ἀπο-
φασισμένος νὰ πῶ τὴν ἀλήθειαν
στὸ Κατινάκι. Αὐτὸ μάλιστα
σκεπτόμουνα. ὅταν μὲ τὸ καρὸ-
τσι — ἕνα τσίφτικο καρὸτσι
πὺ δὲν εἶνε δεύτερο στὴν ἀγο-
ρὰ — κουβαλοῦσα πέντε βαρέ-
λια λακέρδα ἐνὸς μπακάλη.

— Λερώνει! φώναζα κι' ἔτρε-
χα νὰ πᾶω τὸ πράμα, ὅταν ξα-
φνικὰ παίρνει τὸ μάτι μου τὴ
μαγκούρα καὶ τὸ καβουράκι
Κατέβασα τὸ κεφάλι κι' ἔβαλο
«φούλ»...

— Ψίτ! Ψίτ! ἄκουσα πίσω
μου.

Βάζω ταχύτητα γιὰ νὰ ξεφύ-
γω, ἀλλὰ νοιώθω μιά χεροῦκλο
νὰ μὲ βουτᾶ ἀπ' τὸ σβέρκο.

— Αὐτὴ εἶνε, ρὲ. ἡ Ἐται-
ρεία Μεταφορῶν; μοὺ λέει ὁ ἔ-
νας.

— Ἐτοιμάσου νὰ πεθάνης!
μοὺ φώναξε ὁ ἄλλος.

— Μὰ γιὰ σταθῆτε, ρὲ παι-
διά! διαμαρτυρήθηκα. Τί γρά-
φει ἐδῶ; «Ἐχτελοῦντε μαιταφο-
ρικὰ. Αὐτὸ εἶνε! Τῶχω συνεται-
ρικὰ μ' ἕνα φίλο...

Δὲν πρόφτασα νὰ τελειώσω.
Μοῦρθε πρῶτα μιά σβουριχτὴ
στὸ μάτι. Ἐπειτα μιά μπαμπέ-
σικη στὴ μύτη. Καὶ μιά τρίτη
στὸ σαγόνι. Δὲν ξέρω τί ἔγινε
μετὰ, γιατί, ὅταν ξύπνησα ἤ-
μουνα στὸ νοσοκομεῖο. Εἶδα ἀ-
πὸ πάνω μου τὸ Κατινάκι συγ-
κινημένο.

— Σ' ἀγαπάω, ρὲ! μοὺ λέει
γιατί εἶσαι αἰσθηματίας!

Καὶ μούδωσε τέσσερα πορ-
τοκάλλια πεσκέσι. Αὐτὸ ἦτανε!

Παντρεύθηκα τὸ Κατινάκι καὶ
περνᾶμε ζάχαρι. Κι' ὅταν μὲ
πιάνουν τὰ μεράκια παίρνω τὴ
συμβία καὶ τὴ βγάζω περίπατο
μὲ τό...καρρότσι! Ἄμὲ!

Οἱ περιπέτειες τοῦ ἀνεξίμανδρου

ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟΝ

ᾠ! Ζεῦ! βαρῦνδουπε
χαρὰς μεγίστης
ἔχω ντελίριον
καθ' ὅσον αὔριον
λαμβάνω, φίλτατοι,
ἀπολυτήριο.

Ἐν τούτοις, φίλτατοι,
πλήττω κατόπιν
καθ' ὅτι ἀφίνω
οὕτω παντέρημον
φεῦ! τὴν... Καλλιόπην.

Πλὴν θὰ θυμούμαι
ὦ! ναί, παμφίλτατοι,
τὰς καραβάνας
καθὼς ἐπίσης
τὸν «Ἐπιλόχιον»
καὶ τὰς... κοπάνας.

Θ' ἀναμιμνήσκωμαι
καὶ τοῦ νησίου μας
τὰς τόσας χάρας
κι' ἄσε νὰ λέγωσι
τὰ κουκουέδια
τὰς σαχλαμάρας.

Κι' ἂν εἶχον πρότερον
στοὺς ὀφθαλμούς μου
σκότους νεφέλην,
ἤδη ἀνέβλεψον
καὶ στὴν Μακρόνησον
ἔγινα... Ἕλληνα!

ΑΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ
(Διὰ τὸ πιστὸν)
ΣΠΥΡ. ΔΕΜΕΝΑΓΑΣ

Καὶ διὰ τοῦτο
ἔχω στὴν ὄψιν μου
μαγείας στάμπαν
μέχρις πὺ χόρευσον
τὸ μβούκι-μβούκιον
ὡς καὶ τὴν σάμπαν.

Προσέτι ἔστειλον
καὶ δύο γράμματα
καὶ δὴ μὲ βούλαν
ἕνα στὴν γραιὴν μοι
κι' ἕνα στὸ «σπλάχνον» μοι
τὴν Μαριγούλαν.

Θὰ ἔλθω, ἔγραφον
στὴν φιλενάδα μου,
ἵνα χαρῶμεν
κι' ἵνα προσέτι
διὰ στεφάνων
...μπουρδουκλωθῶμεν.

Η ΕΚΘΕΣΙΣ

« ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΟΡΘΩΣΙΣ »

Επί τη προόψει της έναρξης της κατασκευής των μεγάλων έργων εξηλεκτισμού (έντος του Αύγουστου), άνοιξε την Τετάρτη, 3 Μαΐου μεγάλη ειδική έκθεση του Υπουργείου Συντονισμού υπό τον τίτλον « Ηλεκτρισμός και Ανόρθωσις ». Η έκθεσις στεγάζεται εις πηγάς της διαρκούς γενικής έκθεσεως « Επιβιώσεως του ελληνικού Λαού » επί της οδού Σταδίου, ώργανώθη δέ με τον σκοπόν όπως ενημερωθή το Κοινόν, αφ' ενός επί του προγράμματος εξηλεκτισμού, διά της εφαρμογής του οποίου θα αξιοποιηθούν οι ενεργειακές

μα δείχνει την αύξησι της καταναλώσεως του ηλεκτρισμού εν Ελλάδι από του 1888, που παράχθη και διανεμήθη ηλεκτρισμός στας Αθήνας, έως σήμερα. Εις το ίδιο τμήμα με διάφορες φωτογραφίες και σκίτσα, παρουσιάζονται οι εφαρμογές του ηλεκτρισμού που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα στα τελευταία 62 χρόνια και οι οποίες άλλαξαν ουσιαστικά την ζωή του τόπου μας. Το τμήμα αυτό τελειώνει με ένα διάγραμμα το όποιον παρακολουθούμε την εξέλιξι της ετήσιας παραγωγής ρεύματος των δύο εργοστασίων της πρω

« Ελλάδα, στην Αμερική και σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες. Από τον πίνακα αυτόν μαθαίνουμε με κατάπληξι ότι η Ελλάς με 62 ώρια κιλωβάτ ετησίως κατ' άτομον, μόλις υπερβαίνει την Βουλγαρία (55 ωκβ), άλλ' υπολείπεται της Αμερικής (1900 ωκβ) κατ' 1838 ωκβ »

Εν συνεχεία, ένας παραστατικώτατος χάρτης μάς παρουσιάζει τις ενεργειακές πηγές της χώρας — ύδατοπτώσεις και λιγνιτοφόρα κοιτάσματα — τονίζοντάς μας, εις αντίθεσιν της άφθονίας των πηγών αυτών, το θλιβερό γεγονός ότι παρά την ύπαρξιν ενός τέτοιου θησαυρού, η Ελλάς καταναλίσκει ετησίως 6.000.000 δολάρια για να εισαγάγη καύσιμα προς παραγωγήν ηλεκτρισμού και τούτο διότι ούδέποτε μέχρι τούδε διετέθησαν τα απαιτούμενα διά την αξιοποίησιν των ως άνω πηγών, κεφάλαια.

Ο άμέσως επόμενος χάρτης περιέχει με κάθε δυνατή λεπτομέρεια τα έργα που προβλέπεται να εκτελεσθούν ως το 1953. Δηλαδή, τα υδροηλεκτρικά εργοστάσια του Βόδα στην Έδεσσα, του Λούρου στην Ηπειρο, του Λάδωνος στην Δυτική Πελοπόννησο, το θερμικό εργοστάσιο της Χαλκίδος, το όποιον θα χρησιμοποιή τους λιγνίτας του Αλιβερίου, καθώς και τα τμήματα του εθνικού δικτύου που θα κατασκευασθούν κατά την πρώτη φάσι της πραγματοποιήσεως των κολοσσιαίων αυτών έργων.

Ακολουθως επεξηγείται ο τρόπος χρηματοδοτήσεως των έργων και της διαθέσεως των αναγκαιούντων κεφαλαίων, τα όποια θα βαρύνουν κατ' 55 % το σχέδιον Μάρσαλ, κατ' 24 % την Ιταλική Κυβέρνησι, λόγω καταβολής επανορθώσεων και κατ' 21 % τους Έλληνας καταναλωτάς.

Λίγο παρακάτω ένα ωραίο γύψινο πρόπλασμα και μία μεγάλη αεροφωτογραφία μάς δίνουν μία καλή ιδέα των έργων του Αχελώου, που θα λάβουν χώρα κατ' την δεύτερη φάσι του όλου προγράμματος, δηλαδή μετά το 1952, στην συμβολή των ποταμών Αχελώου, Αγραφιώτη και Κερασοβίτη. Το πρόπλασμα παρουσιάζει το φράγμα ύψους 100 περίπου μέτρων, την λίμνη, τον πύργο ύδροληψίας, την πτώσι των υδάτων και το υπόγειον εργοστάσιο παραγωγής ηλεκτρισμού.

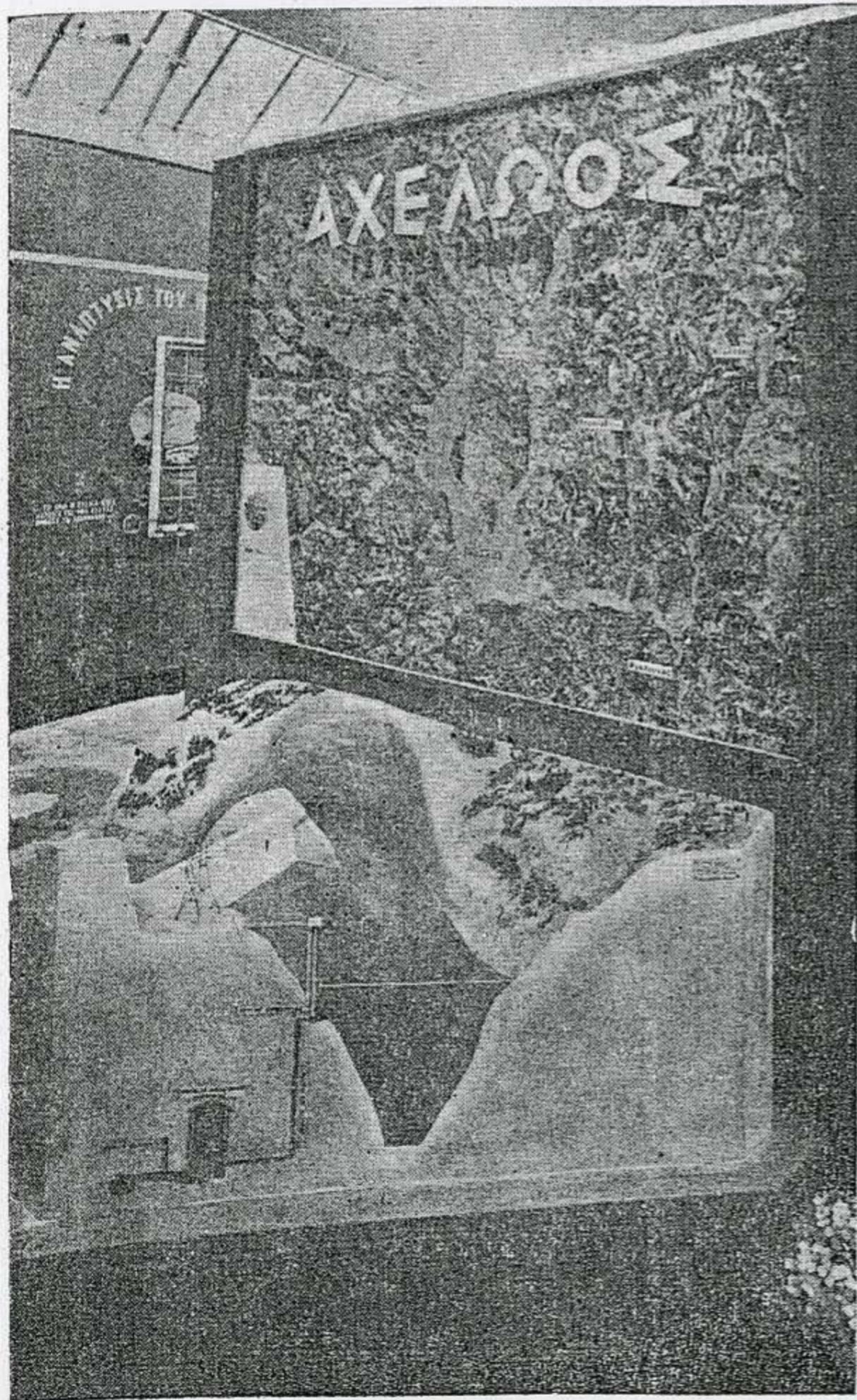
Εκείνο όμως το τμήμα της Έκθεσεως, που εμφανίζει το μεγαλύτερο για τον επισκέπτη ενδιαφέρον είναι το τρίτο. Σ' αυτό εκτίθενται διεξοδικά τα εκ της εκτελέσεως των μεγαλύτερων αυτών για τον τόπο μας σχέδιων, προσδοκώμενα αποτελέσματα.

Στην γεωργία με τις δυνατότητες γι' αντλήσεις, άρδεύσεις, φωτισμό αγροτικών οικισμών και ανάπτυξι των γεωργικών βιομηχανιών, οι όποιες θα δημιουργηθούν άμα τη εκτελέσει των έργων. Τεκμαίρεται ότι το αγροτικό εισόδημα θα φθάση αύξανόμενον ως το 1970 εις τα 35 % του σημερινού.

Στην βιομηχανία τα έργα ταύτα αφ' ενός μεν θα επιτρέψουν την ίδρυσιν πλήθους ηλεκτροβόρων (αυτές που καταναλίσκουν μεγάλες ποσότητες ηλεκτρικού ρεύματος) βιομηχανιών, αφ' ετέρου, με την επέκτασι του εθνικού δικτύου, την όποιαν θα επιφέρουν, θα διευκολύνουν σημαντικά την αποκέντρωσι των βιομηχανιών και την ανάπτυξι των καθ' όλην την χώραν. Η βιομηχανική παραγωγή θα αύξηθη κατ' 50 %, η απόδοσις των εργατών κατ' 20 %, θα εξευρεθί δέ εργασία δια 40 %, πλέον των σημερινών εργατάς. Τέλος εκ του περιορισμού των από το εξωτερικό εισαγομένων βιομηχανικών ειδών και της αύξήσεως των εξαγωγών μας θα εξοικονομηθί συνάλλαγμα αξίας 80.000.000 δολαρίων τον χρόνο.

Είνε, εν τούτοις, φυσικό, όλα αυτά να μη συγκινούν τους ανειδήμονας θεατάς τόσο πολύ, όσο οι έγχρωμοι πίνακες, που παρουσιάζουν την σημασία των έργων για την βελτίωσι των όρων διαβιώσεως του πληθυσμού. Η πρωτοφανής άπλουστευσις των ποικίλων οικιακών χρήσεων, η σπουδαία προαγωγή της παιδείας δια της δημιουργίας τελείων εργαστηρίων και της διαδόσεως του κινηματογράφου και του ραδιοφώνου ως άριστων μέσων μορφώσεως και ψυχαγωγίας, η σωτηρία επέκτασις των ποικίλων εφαρμογών του ηλεκτρισμού εις τα νοσοκομεία και τα υγειονομικά κέντρα με σκοπόν την βελτίωσις της υγείας του πληθυσμού είναι μία σύντομη, ενδεικτική μόνο, άπαρίθμησι των άγνωστολογίστως μεγάλων ωφελημάτων, τα όποια θα άποφέρη στην χώρα η κατασκευή των έργων για τα όποια τόσο εύγλωττα και παραστατικά μάς όμιλει η έκθεσις « Ηλεκτρισμός και Ανόρθωσις ».

Είθε η έκθεσις αυτή να ήταν δυνατόν να περιοδεύση σ' όλη την Ελλάδα, για να δώση και στους άλλους Έλληνας την χαρά, την αισιοδοξία και την εμπιστοσύνη στο μέλλον της Πατρίδας τους, που χάρισε σ' όσους Αθηναίους είχαν την εύτυχή άμπνευσι να την επισκεφθούν.

πηγές της χώρας, αφ' ετέρου δέ επί της σημασίας ενός εκάστου έργου και των επιδιωκομένων αποτελεσμάτων.

Η έκθεσις χωρίζεται σε τρία τμήματα:

Το πρώτο παρουσιάζει το ιστορικό της εξέλιξεως του φωτισμού από την εποχή του Θαλή του Μιλησίου μέχρι της χρησιμοποίησεως του ηλεκτρικού λαμπτήρος. Ένα διάγραμ-

τεύουσα και με φωτογραφίες που παρουσιάζουν την άνασυκρότησι τους μεταπολεμικώς, χάρις στην κρατική ενίσχυσι.

Στο δεύτερο τμήμα της έκθεσεως πληροφορούμεθα το πρόγραμμα των υπό εκτέλεσιν έργων έως το 1952—53. Συγχρόνως βλέπομε ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον συγκριτικό διάγραμμα σχετικό με τις ετήσιες κατ' άτομον καταναλώσεις στην

« Ο εύσυνείδητος σκοπός ! ! »

Μια ζωή όλο τραγούδι, μουσική, μυστήρια και ρυθμικό μεγαλείο, ήταν η ζωή των αρχαίων. Κι' όλ' αυτά ποτισμένα απ' την ψυχρούμενη τους την ίδια με την ώριμη συναίσθησι του άπλου και του ωραίου, που, πάντα, στόλιζε τον βίο τους σ' όλες τις εκδηλώσεις του.

Για τον αρχαίο Έλληνα η γιορτή δεν ήταν μια φυγή απ' το περίγυρό του, μα η αρχή και το τέλος της προσπάθειας να το ζυγώσει πιο πολύ, να μπη μέσα στα μεγάλα του μυστικά, να το ερμηνεύσει, να αρπάξει το βαθύτερο νόημά του, για να το κάνει, ύστερα, δικό του βίωμα. Κι' αυτό, πάλι μουσική και τραγούδι, αρμονικό συνταίριασμα, ώσπου να φτάσει έτσι το τέλος.

Με τη γιορτή, οι πρόγονοί μας δεν εξασκούσαν μόνο το πνεύμα, μα και το σώμα. Όμως πάντα έπαιρνε όλη τη μυστηριακή γοητεία της λατρείας. Συμβόλιζε την πάλη ανάμεσα στο καλό και το κακό και την αδιάκοπη προσπάθεια του ατόμου για την απόλυτρωσί του απ' τους φυσικούς δεσμούς. 'Η σπορά κι' η συγκομιδή, η ζωή κι' ο θάνατος, κάθε σχέσις του αρχαίου με το περιβάλλον του, εύρισκε τη συμβολική του εξέγηση στη γιορτή.

Κι' η πόλι που γιόρταζε, προσπαθούσε να δείξει, μαζί με τ' άλλα, κι' όλο το πλούτο και τη δύναμή της. 'Η 'Αθήνα, που κι' εδώ ξεχώριζε, πρώτη ανάμεσα στις άλλες πόλεις της Ελλάδος, έδειχνε, με τις γιορτές της, όλο το πλούτο και τη δύναμή της, τη πνευματική και πολιτιστική της ανάπτυξη. Με τον τρόπο αυτό η γιορτή έπαιρνε το καθαρό της εθνικοτοπικό νόημα και εξέφραζε, μαζί με τον πόθο του 'Αθηναίου, να κατακτήσει τη ζωή και την ακοίμητη έρευνά του, για να λύσει τα προβλήματα, που απασχολούσαν το πνεύμα του.

'Ηταν πολλές οι γιορτές που κάθε τόσο γίνονται στην 'Αθήνα. Μα αυτή που ξεχώριζε πάντοτε και μπορεί να χαρακτηριστεί και ως εθνική γιορτή της 'Αθήνας ήταν τα Παναθήναια, που σύμφωνα με τη παράδοσι τη θεμελίωσε ο άττικος ήρωας 'Εριχθόνιος. 'Ο χαρακτήρας της ήταν θρησκευτικός. Μ' αυτή απόδιδαν οι 'Αθηναίοι τη πιο κατασκευτική τους λατρεία στην 'Αθηνά, που, στα πρώτα χρόνια της ιστορίας της, ήταν θεά της Γεωργίας. Γι' αυτό και τα Παναθήναια τότε είχαν αγροτικό χαρακτήρα. 'Αργότερα όμως, με το ανέβασμα του αθηναϊκού πολιτισμού, από την εποχή των Πεισιστρατιδών κι' ύστερα, η τελετή πήρε άλλο περιεχόμενο. 'Εγινε πια τότε κτήμα όλου του κοινού. Δεν υπήρχαν μόνο οι μνημόνι που είχαν τη θέσι τους σ' αυτή, μα κι' ολόκληρος ο λαός της 'Αττικής.

Οι Πεισιστρατίδες — οι μεγάλοι αυτοί αναμορφωτές της αθηναϊκής κοινωνίας, είσήγαγαν στα Παναθήναια — έκτος απ' τις ιπποδρομίες και τις άρματοδρομίες, που είχαν πια καθιερωθή από παλιότερα — τους γυμναστικούς αγώνες, τη μουσική, άπαγγελίες των δημικών κι' άλλων ποιημάτων, πλούτιστα την γιορτή μ' ό,τι καλύτερο και ωραιότερο από πνευματική και καλλιτεχνική παραγωγή είχε να παρουσιάσει η

'Αθήνα. 'Αργότερα, ο Κλεισθένης κι' ο Περικλής συνέχισαν το έργο των Πεισιστρατιδών, πιο προσδευτικά αυτοί. 'Επέτρεψαν και στους ξένους ακόμα, που έμεναν στην 'Αθήνα, τους μέτοικους, να παίρνουν μέρος στη γιορτή. Δεν μπορούσε το αθηναϊκό δαιμόνιο να μείνει κλεισμένο στον έαυτό του. Κι' όπως — όλους τους άλλους τομείς του πολιτισμού μεγαλούργησε έτσι κι' εδώ, 'Ο τι έφτιαξε είνε αποκλειστικά δικό.

'Η μεγάλη αυτή θρησκευτική πομπή άρχιζε από τα μέσα του 'Εκατομβαιώνα ('Ιούλιο) και τελείωνε σχεδόν στο τέλος του μήνα. Οι προετοιμασίες, με γοργό ρυθμό, γίνονταν πολύ πιο μπροστά και ξεχωριστή προσοχή και φροντίδα έδιναν στον ιερό πέπλο, που, τη μέρα της γιορτής, θα στόλιζε το άγαλμα της 'Αθηνάς, πάνω στην 'Ακρόπολι, τη τελευταία ημέρα των Παναθηναίων. Το ύφαιναν παρθένες άρχοντοπούλες της εποχής — οι έρσιφόρες κι' οι έργαστινες, όπως τις έλεγαν — που, κλειδωμένες μέσα στο σπίτι, το στόλιζαν, μήνες ολόκληρους, με ολόχρυσά στολίδια και με είκόνες που είχαν σχέση με τη ζωή της θεάς. Γι' αυτό, πάνω στο πέπλο που το χρώμα του ήταν κίτρινο, έβλεπε κανείς, έκτος από τα χρυσά του πλουτίσματα και παραστάσεις ολόκληρες από τη γιγαντομαχία. 'Ετσι οι παρθένες της 'Αθήνας διώριζαν στην παρθένα θεά το ύφάδι αυτό, σύμβολο της άγνότητος, μα και των ονείρων της άττικής κόρης. Γιατί η πομπή δεν γινόταν μόνο για να προσφέρουν οι λατρευτές της 'Αθηνάς στο άγαλμά της το πέπλο αυτό, που είχε βγί απ' τα χέρια τους.

Τις παραμονές της γιορτής, απ' όλες τις γωνίες της 'Αττικής, μαζεύονταν στην 'Αθήνα πλήθος ίκετών της θεάς, με το δώρο του γι' αυτή ο καθένας και τα σφάγια της θυσίας. Κι' ακόμα, τα πιο γερά παλληκάρια κι' οι πιο άγνες κι' όμορφες κοπέλλες, έρχονταν εδώ για να προσφέρουν τη λατρεία τους στη θεά, μα σύγχρονα να δείξουν και τα χαρίσματα του σώματος και της φωνής, που η φύσι είχε προικίσει τον καθένα τους. Γι' αυτό κι' η γιορτή χωριζόταν σε δύο μέρη: το θρησκευτικό και τους αγώνες.

Πρώτα γινόταν η θρησκευτική τελετή. 'Η πομπή ξεκινούσε απ' τον Κεραμεικό, με την άνατολή του ήλιου. Περνούσε την αρχαία αγορά, μέσα από πλήθος κόσμου, που ήταν στοιβαγμένος σ' όλο το δρόμο και λαχταρούσε να βρεθή πίσω της. Σταματούσε σε κάθε βωμό, που εύρισκε μπρός της, για να κάνει δεήσεις στην 'Αθηνά, στεκόταν, εύλαβικά, λίγες στιγμές, στο έλευσίνο ιερό της Δήμητρας, που ήταν κτισμένο στους πρόποδες του λόφου της 'Ακροπόλεως, περνούσε το Πελασγικό τείχος και, τέλος, διάβαινε το χώρο, που βρισκόταν μπρός στα Προπύλαια. 'Εδώ δεν έφταναν ούτε οι ίππεις, ούτε τ' άρματα, παρά μόνο η πομπή, που συνέχιζε το δρόμο της μέχρι την 'Ακρόπολι. 'Εκεί έμπαινε μέσα στο χώρο της λατρείας της 'Αθηνάς κι' οι παρθένες έκαναν τη προσφορά του ιερού πέπλου.

Στα πρώτα χρόνια — απ' την εποχή του 'Εριχθονίου μέχρι τους Πεισιστρατίδες —

το άγαλμα της θεάς, που μπρός του γίνονταν η προσφορά, ήταν ένα κακοσκαλισμένο ξύλινο ανθρώπινο ομοίωμα. Ξόνατο όπως λέμε. Τότε οι άνθρωποι της πομπής το έβλεπο αυτό τυλίγαν με το πέπλο. Πιο ύστερα με τους Πεισιστρατίδες άφηναν το ιερό πέπλο, στο μέρος που γινόταν η λατρεία της θεάς. Κι' αργότερα, στην εποχή του Περικλή, το έβρισκαν μπρός στο χρυσό φάντιο άγαλμα της 'Αθηνάς, που είχε φτιαχτεί ο Φειδίας. 'Από τη στιγμή, που το χρυσότολίστο ύφάδι προσφερόταν στη θεά, η πομπή τελείωνε σχεδόν το θρησκευτικό έργο.

Στην πομπή, που έφτανε ως το μέρος της λατρείας της θεάς, δεν έπαιρναν όλο μέρος την αποτελούσαν, έκτος από τα ανώτερους άρχοντες της πολιτείας, οι «τμυπείς», που ήταν: αυτοί που έφερναν σφάγια για τις θυσίες, οι κόρες με τα κλιστρα (κανηφόροι παρθένες), που είχαν μισά τους: το πέμμα (γλυκίσματα), το μχαίρι για τη θυσία των ζώων, κι' ένα άνο στεφάνι. 'Υστερα ακολουθούσαν οι άθλοθέτες κι' οι έργαστινες. Κατόπιν η αντίπρωσωπεία των μετοίκων, των παρθένων και των γυναικών, οι διφροφόροι, οι ωραιότεροι γέροι από κάθε φυλή, με κλαδιά έλιάς στα χέρια και κλεινόταν η πομπή από στρατιωτικά άποσπάσματα: όπλιτες, ίππεις, άριτηλάτες. 'Ετσι έπαιρνε και τον πολιτιστικό χαρακτήρα.

Σ' όλο το διάστημα του δρόμου, απ' τον Κεραμεικό ως την 'Ακρόπολι, άγόροι και κορίτσια τραγουδούσαν ύμνους στην 'Αθηνά. Αυτοί ήταν οι διαλεγμένοι νέοι και νέες, που ξεχώριζαν για την όμορφιά τους και τη χάρι της φωνής σ' ολόκληρη την 'Αττική. Τελευταίοι απ' όλη τη πομπή έρχονταν οι ξένοι αντίπρωσωπικοί κι' οι άποσταλμένοι των άποικιών της 'Αθήνας.

'Υστερ' απ' τη προσφορά του πέπλου άρχιζαν οι θυσίες. Τα σφάγια ήταν βόδια και πρόβατα κι' ο άριθμός τους πολύ μεγάλος. 'Αφού έκαναν πρώτα δυο προκατακτικές θυσίες, έσφαζαν, πάνω στο μεγάλο βωμό της θεάς, όλα τα ζώα και το κρέας κατόπι το μούραζαν στους δήμους της 'Αττικής, ανάλογα με τον πληθυσμό, που εί ο καθένας τους...

Τις θυσίες μόλις τελείωναν ακολουθούσαν οι αγώνες, που σπουδαιότεροι ήταν γυμνικοί, οι ιπποδρομίες κι' οι άρματοδρομίες. Γινόταν κι' η λαμπαδηφορία, που λγόταν και ιερά Παννυχίς γιατί άρχιζε και τελείωνε τη νύχτα της παραμονής των Παναθηναίων. 'Οσο διαρκούσε το άγώνισμα αυτό, νέοι και νέες τραγουδούσαν και χόρευαν. 'Ετσι η Παννυχίς προχωρούσε θεαματικά, ως το πρωί, και θάμοιαζε σχεδόν στο χορό της φωτιάς των σημερινών πρωτογόνων λαών.

'Οσο περνούσαν οι μέρες και καινούργια άγώνισμα πλούτιζαν τη γιορτή. Οι μισκοί αγώνες είχαν το μέρος τους κι' αυτοί στο τελετουργικό της, όπως κι' οι άγώνες κιθάρας και αύλου. 'Η μουσική, με την πρότογονη ακόμα μορφή της, για την εποχή ήταν το άπαραίτητο συμπλήρωμα κάθε καλλιτεχνικής εκδήλωσης του εύαίσθητου και λεπτού στο πνεύμα λαού της 'Αθήνας. Γι' αυτό και τις πολλές άπαγγελίες άκόμης συνώδευαν η κιθάρα ή ο αύλος. 'Η άττική ψυχή, στο συνταίριασμα του ποιητικού μτρου και του μουσικού ρυθμού, εύρισκε το δικό της άρμονικό εξέσπασμα.

'Ανάμεσα στους άλλους χορούς ξεχωριστή θέσι στα Παναθήναια είχε ο πυρρήχιος που τον έκτελούσαν ένοπλοι άνδρες. Γστευαν πώς τον χόρευε η 'Αθηνά, ύστερα από τη νίκη της έναντίον των γιγάντων Χορός και τραγούδι, μουσική και μέτρο ήταν η πεμπτοσύια της άττικής ζωής, που η εκδήλωσί τους άποκορυφώνονταν στις μεγάλες γιορτές. Και τα Παναθήναια ήταν τέτοια γιορτή, όπως τη γέννησε και τη μστρωσε η ψυχή του 'Αθηναίου.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗΣ